

TITULUS XIX.

DE HEREDUM QUALITATE ET DIFFERENTIA.

Dig. lib 29. tit. 2. Cod. lib. 6. tit. 30. & 31. Et lib. 21. 23. & 24. tit. 3. Part. 6.

Continuatio & argumentum tituli.

SI testamentum ab initio recte factum fuerit neque posca infirmatum, secundum ea que superioribus titulis exposita sunt, incipit post mortem testatoris defteri testamentum hereditas, ut jam ad acquisitionem eius nihil supersic prater susceptionem, qua ex duabus partibus quibus acquisitionem hereditatis constare diximus sub §. ult. *Intr. sup. per quas pers. cuiq. adg. altera est.* Quamvis autem eadem sit ratio adquirenda hereditatis ab intestato delata atque ex testamento; tamen cum dissenserit Imperator de deferenda hereditate ex testamento, partem alteram que est de delata adquirenda divellere noluit, licetque hinc petere quod illò pertinet. Sunt autem duo huius tituli capita quorum alterum inscriptio indicat, alterum est de adquirenda vel omittenda hereditate. Posterioris cognitio a priori dependet. Nam cum variatio hereditatis acquisitionis, eam varietatem efficit diversa qualitas & conditio heredum. Quamobrem recte primum indicant genera & differentias heredum, deinde denum disputatur de adquirenda vel omittenda hereditate.

TEXTUS.

Divisio heredum.

Heredes autem aut necessarii dicuntur, aut sui & necessarii, aut extrandi.

L. 21. tit. 3. Part. 6.

COMMENTARIUS.

1. In his regionibus heredes omnes esse voluntarios.

Trimembris hac heredum divisio ex duabus bimembribus confusa est more nostris usitato. Sic autem revocabitur ut dicamus heredum alios esse necessarios, alios voluntarios; & illorum alios necessarios sim-

pliciter, alios necessarios & suos. Recens uero necessarii heredibus opponimus voluntarios quam extraneos, arg. l. 12. de cond. iun. l. 15. & seq. de adg. ber. l. 3. §. 3. de ber. intr. quippe extranei ad distinctionem suorum magis dicuntur, non considerata in eis necessitate, l. 49. §. 1. de ber. int. l. 6. in p. de injuri. rupe. l. 6. de vent. in post. mitt. §. 7. *Intr. sup. de ber. que ab int. §. 26. tit. 30.* Est autem haec distributio ex jure civili: nam prator suo heredes ex necessariis vi ipsa fecit voluntarios dato beneficio abstinenti, §. 2. *inf. in fin.*

t. In hisce regionibus prator voluntarios heredes alios nullos agnoscamus: non necessarios, quia neque servos habemus, nec habemus filios cum servili illa qualitate: quippe que effectus est veteris illius juris pauci dominico similis, apud nos, ut sepe dictum est, incogniti. Non suos, quia sinit fictio dominii rerum pacemarum ejusque post mortem patris continuatione in persona filii suitas intelligi non potest: cuiusmodi Romani juris subtilitates nostra gentis simplicitas respondebit. VNN.

Consul servavi que de moribus sua gentis Vnnius nostre tradit, ut acutiores videant an eadem de nostris moribus dicenda sint. Etenim hodie servos heredes non institui, unde nec necessarios, quotidiana usus demonstrat. Praterea infamia ex auctione bonorum, quam Romani etiam post mortem metuebant, hodie nulla inuitatur; quare nihil opus est heredes necessarios nunc institui, qui si veleint sive nolint hereditatem adire cogantur. De suis heredibus major potest est dubitatio, propterea quod Interpp. nostrorum sunt juris civilis amantissimi, hisce juris Romanorum distinctionibus suas luctationes consarcinavit. Sed neque hos hodiernum proxim agnoscere probabilius videatur: tum quia emancipari idem proorsus jus habent ad hereditatem patris ac in potestate retenui; tum

DE HEREDUM QUALITATE ET DIFFERENTIA.

491

etiam quum l. 1. tit. 8. lib. 5. Recop. parentes, asserunt, esse legitimos heredes liborum, uti sunt liberi parentes; parentes autem esse suos liborum heredes nemo dixerit. Hoc ramen in medio relinquimus, tum ob dissentientium auctoritatem, tum ob Part. leges quo juri civili sunt conformes. ADDIT,

TEXTUS.

De heredibus necessariis.

Necessarius heres est servus heres institutus; sive appellatur, quia sive velit sive nolis omnia post mortem testatoris protinus liber & necessarius heres fit. Unde qui facultates suas suspectas habent solent servum suum primo aut secundo aut etiam ulteriore gradu heredem institutu: si uti creditoribus sat, potius ejus hereditis bona quam ipsius testatoris a creditoribus possidentur vel distrabuntur vel inter eos dividantur. Pro hoc tamen incommodo illud ei commodum praestatur, ut ea que post mortem patrum sui sibi adquiruerit ipsi reverentur. Et quamvis bona defundi non sufficient creditoribus, iterum tam ex ea causa res ejus quas sibi adquiruerit non venient.

L. 21. tit. 3. Part. 6.

COMMENTARIUS.

Necessarius heres est servus &c.] Necessitatis hujus causa est dominica potestas. Cur enim non licet heredem in necessarium facere quem libeat occidere? arg. l. 1. de lib. & post. Non ait institutus cum libertate, quod olim ex plurim sententia necessarium erat ut valeret institutu: sed simpliciter *institutus*: quia etiam omissa datione libertatis à domino institutum liberum & heredem necessarium esse voluit, l. pen. C. de nec. serv. ber. int. §. 2. *Intr. sup. qui & ex quib. cau. man. & sup. tit. Intr. de ber. int. in pr.* Absolute igitur necessarius heres est servus à domino heres institutus; sed scilicet, si in eadem causa manerit. Nam si à vivo testatore manuissiu ficerit, sua voluntate heres fit; si alienatus, novum dominum audendo hereditem facit, §. 1. *Intr. sup. de ber. int.* ex quib. caus. man.

Hoc commodum praestatur [Mieblis rūs takyrus] (merces ejusmodi injuria) Theoph. Durisculum enim fuisse, ut si quid post mortem testatoris non ex causa hereditaria sed vel sua industria vel ex aliorum liberalitate adquisivisset, ejus quoque distractandi potestas creditoribus fieret. Ceterum prius quam bonis testatoris se immisceat eave attinat, petere debet à pratoro horum bonorum separationem, quam & hoc casu impetrat, l. 1. §. ult. de separ. bon. Quo loco, quod no-

tan-

Qqq 2

LIB. II. TIT. XIX.
tandum est, separari etiam id dicitur quod
servo à testatore debetur, quasi hoc etiam
dici possit à patrono non profectum: qua
singularis est humanitas.

TEXTUS.

De suis heredibus.

2. Si autem & necessarii heredes sunt, vel
uti filius filia, nepos neptive ex filio & dein
ceteri ceteri liberi qui in potestate morientis mo
do fuerint. Sed ut nepos neptive sui heredes sint,
non sufficit cum canere in potestate avi mor
tis tempore fuisse; sed opus est ut pater ejus
vivo patre suo desierit suos heres esse, aut mor
te intercepitur aut qualibet alia ratione libera
tur a patria potestate, tunc enim nepos neptive
in locum patrii sui succedit. Sed cui quid
dem heredes ideo appellantur quia domestici
heredes sunt, & vivo quoque patre quodammodo
domini existimantur. Unde etiam si quis in
testatur moriatur, prima causa erit in suc
cessione liberorum. Necessarii vero ideo dicuntur,
quia omnia sive velint sive nolint ram ab in
testato quam ex testamento ex lige duodecim ta
bularum heredes fiant. Sed bis prator permis
sis voluntibus abstineat hereditate, ut potius pa
rentis quam ipsorum bona similiiter à credit
oribus possidentur.

L. 21. tit. 3. Part. 6.

COMMENTARIUS.

2. Plenius & planius quam vulgo sui heredes
describuntur.
2. Verbum hoc suus heres non esse populariter
oratorium, sed forent & discipline iuriis
proprium & deque eo nomilla non passim
obvia.
3. Exponitur latissime bujus nominis ratio.
4. Unde altera verum heredum qualitas, nempe
necessitas & quid ea operetur.
5. Prator dare beneficio abstinentia necessita
tem surutur, sed salvo iure surutatis &
quem effundit ea res habeat.

1. *V*ultus filius, filia, nepos &c.] Qui
sunt & dicuntur sui heredes, licet
non definitione aliqua sed exemplis hic de
claratur, facile tamen ex his que tradundent
quis per se brevem & explicande rei ido
neam definitionem extruxerit. Nam si non
ali si heredes sunt quam liberi defuncti, &

è liberi soli illi qui in potestate morientis
fuerint, atque ex his qui in potestate fure
runt soli quos tempore mortis nemo in fa
milia antecederat: hac inductione nos quasi
manu ducit ad hanc definitionem: Sui her
edes sunt liberi defuncti, qui quo tempore is
moritur in potestate ejus sunt primunque ab
eo locum in familia obtinente. Non est tamen
hac definitio modis omnibus absoluta. Null
in ea desiderarunt si idem semper mortis
tempus & delata hereditatis esset; si at hac
tempora non semper concurredit: ex quo ali
quando fit, ut qui moriente eo de cuso suc
cessione queratur suis heres non erat, posse
tarent ei suis heres existat. Plane neque ex
testamento quisquam suis heres existere posse
nisi qui tempore mortis in familia te
statoris proximus est; neque ab intestato, si
aut nullum testamentum factum proponatur,
aut quod factum erat vivo testatore rupum
aut vitatum: quippe in his casibus alio
tempus quo defteratur hereditas nullum ex
tempore mortis. At si proponas, parentem
fam. facti jure testamento, quod ex vivo in
firmatum non sit, decessisse: hic evenire posse
ut qui tempore mortis suis heres non erat
postea suis heres existat, non utique ex isto
testamento, sed ex destituto ab intestato; et
ecco: pater filio exheredato extraneum her
editem inservit: deliberante herede scripti
filius moritur; mox scriptus omittit hereditatem:
nepos ex illo filio suscepit avo suo
heres erit ab intestato & hi tamen tempo
re mortis avi suus esse non potuit propter
precedentem personam patris, l. 7, unde lib.
S. 7. & 8. Inst. inf. de her. qua ab int. ubi
hoc pluribus illustratur. Ut igitur perfecta sit
definition, pro tempore mortis ponatur tempus
delata hereditatis, hoc modo: Suus heres en
qui in potestate morientis fuit, & tempus
delata hereditatis in familia proximus est.
Aut qualibet alia ratione? Puta emancipatio
ne aut deportatione. Nam si quis ex suis
heredibus qualibet ratione suis heres esse desi
rit, statim liberi ejus gradus occupant, &
succedendo in sui hereditis locum quasi aga
scendo fuent auct pro auro sui heredes, &
2. Inst. supr. de exher. lib. S. 2. Inst. inf. de
her. qua ab int. l. 29. S. 12. cum seq. de lib.
& post. Enimvero hodie occupatio loci pa
terni aquae in sui hereditis locum successio ex
causa emancipationis nihil operatur quoad ef
fectum succendi ab intestato, postquam pla
ciuit etiam filios emancipatos jure civili ad
successionem ab intestato admitti, atque in

DE HEREDUM QUALITATE ET DIFFERENTIA.

ea successione præferri nepotibus ex se natis,
licet retentis in potestate avi. Nov. 118. cap.
1. Ex quo etiam in intelligentia hodie edicatum
de conjung cum emancip. lib. inutile esse.

2. Sed cui quidam heredes] Nomen suorum
heredum ex iure civili descendit, l. ult. de
bon. damnat. hoc est ex lege xii tabl. l. 220.
de verb. sign. Ulp. in fragm. tit. 26. esque
verbum forensis ac proprium Jurisconsultorum,
non popolare aut orationis, de quo
Hocom. 9. obs. o. Quod ut intelligatur sciend
um est, relativa *suum* non eodem modo ac
sensu in proposito apud nostrum usurpari, quo
apud Grammaticos & in sermoni populi.
Populare locutio est, cum ea dictione ut relativ
& reciprocā sic utimur, ut referatur &
redat ad eam personam quæ præcessit; vel
uti cum nostri dicunt, *Mulier sui filios* in po
testate non habet, l. 5. C. de adopt. Pater ag
novit suum partum aut filium suum, l. 1. S.
22. cum req. de agn. & al. lib. *Cajus Sejus*
testamento uxorem suum heredem instituit, l. 34.
S. 1. sibi de legat. 2. In eis locutionibus
vox *suum* ad præcedentem personam ref
seratur, scilicet ad matrem, ad *Gajum S. Jun.*
Atque hic usus hujus vocis, quem pueri do
centur in scholis, citato vulgato illo, *Rogat*
te Cesar ut suas partes securari. Ex eadum
consecutudine & more vulgari nostri quoque
loquuntur cum utramque vocem *heres & suus*
conjunguntur, sed ita ut sequeatur: velut
uti in his: *Titator a Titio herede suo centum*
legavit. Titia ita fidei commisit hereditati sui.
Stipulatus est sibi hereditate *sua tre agre* licet,
l. 2. 8. ult. de verb. obl. Si quis ut frui licet
sibi hereditate *sua stipulatus sit*, l. 38. S. 12.
d. tit. Quintil. lib. 5. cap. 16. *Quem quis be
redem suum esse voluit, carum habuit.* At
cum ex usu juris peculiariter loquuntur, verbum
suum referunt ad eum ipsum qui heres est, &
quod diligenter observandum, tunc perpetuo
id verbum præcedit; ut in his: *Mulier suum*
heredem paritura est, l. 31. S. 1. de adq.
hered. *Femina suum heredem non habet,* l. 4.
S. 2. cont. rab. *Sper est suum heredem defun
to existere,* l. pen. S. 1. unde legit. *Filius patri*
suis heres est, l. 45. S. 1. de neg. gest. *Mor
tuus filio nepos ex eo fit auro suus heres,* l. 13.
de injur. rupt. cum excentis simillibus. Et
igitur cum dieco, *Mulier suum heredem non*
habet, intelligor locutus de usu juris peculiaris
cum ajo, *Sempronia heredem suum rogarvit ut*
pariem hereditatis restituat Titio, ex usu com
muni. Ratione nominis mox audiemus.
Quia domestici heredes sunt] Theoph. *sixua*

xi (domestici) cadem fere significatio quæ
domesticum testimonium §. 9. Inst. imp. de
*test. ordin. aut quasi *heres xai dō* *savū**
ēzorū rō nəzorūs (è domo & a cipiis ba
bentes heredes esse). *Oxzavēs* (domi natii),
verna heredes, qui non altiude acciti sed
domi natii sunt. *Ist. & Plin. Panogr. cap. 37.*
domesticos heredes opponit extraneis, cosque
a bona non ut aliena & speranda, sed ut
sua semper possessa capere.
3. *Et vivo patre quodammodo domini]* Sui he
redes idcirco dicuntur, quia non alienam sed
jam quodammodo suam hereditatem accipiunt,
& non magis alteri quam sibi ipsi heredes
sunt: unde Gracis dicuntur *āzorēzorēs* (i
bi ipsi heredes), quod eleganter ad Phoenicem
suum Laetantius accommodat hoc versu:
Ipia sibi protel, suus est pater, & suus heres.

Apro hoc nomine non magis possit morem
patris appellatur, quam eo adhuc vivo &
perseste *xāzā pəzədəs* (per anticipationem), &
quod singulariter notandum, etiam vivo
adhuc patre dicuntur desinere sui heredes
esse puto si capite minuti fuerint, l. 1. §. 4.
l. 11. de suis & legit. l. 13. de injur. rust. l.
29. §. 12. & seq. de lib. & post. nimis ideo
quia vivente adhuc patre jam quasi quodam
modo domini, patrue, socii participes &
coheredes sunt, testimonio non solum nostro
rum, Pauli l. 11. de lib. & post. Justinian
ni boz tex. & §. 3. Inst. inf. de her. que ab
int. verum aliorum etiam Scriptorum. Ter
tent. Heaut. aff. l. 1c. 1. Donec salvus redi
rit meus participi. Auson. Eidyll. 3.

Jura quidam series pari succedunt: verum
Est simul dominos, gratior ordo pīs.
Unde passim in comedias servi filios domino
rum heros minoris, servos servitrix (ju
niores dominos) vocant. Telenachi subleucus
dicunt, qui erat Ulyssis. Odys. 7. Servus A
bihami Isacum vocat dominum suum, Gene
cap. 24. v. 65. Atque hinc est, quod patre
mortuo non tam novam & alienam heredi
tam percipere existentur, quam plenior
& liberiore veterum bonorum adminis
trationem, statinque à morte parentis quasi
continuat dominium, d. l. 11. de lib. & post
quo fit, ut ubi suus heres est nunquam ja
ceret hereditas dicatur; nimis quia nullum
inter defundit mortem & existentiam sui he
reditis intervallum est, l. 1. §. 7. si quis omis
caus. test. Ex eo item est, quod sui heredes
ipso jure heredes existant, circa ullum vel
suum vel alterius factum, sine additione, sine
cretione, sine gestione pro herede, d. §. 3. Inst.
inf.

*inf. de ber. que ab int. l. 14. de suis & leg. adeoque ante apertas tabulas, l. 15. C. de jur. del. tametsi ignorant patrem decessisse; ac proinde etiam furiosi sint, aut alias voluntate careant, d. s. 3. de ber. que ab int. l. 6. & adq. ber. Cujus rei hic effectus, ut paternam hereditatem ramquam jam sibi quiescata ad quoscumque heredes transmittant, d. l. 3. C. de jur. del. Hinc denique est, quod cum extranei dicuntur adquirere adire repudare hereditatem, sui dicuntur heredes existere, quod Graci interpretantur *διαφύσεων retinere, immiscere, abstinere*: quasi qui rebus jam olim suis ut domini utantur, easve retineant aut derelinquent. Postremo ex his etiam liquet, cur sui heredes si non institutuissent exheredandi sint, aquae in suis exheredationem proprie dici, l. 13. 2. v. 1. de verb. obl. add. Hotom. 9. obl. 10. VNN. Similia fere sunt apud Oisid. ad Gaj. Inst. lib. 11. tit. 3. §. 6. Sed incommodi tamen videtur ratio, filios esse heredes vice patre, cum viventis nullas sit hereditas. Hinc verisimiliter videtur, filios dici nisi heredes, quasi proprios, & in patris potestate dominice Quirittario constitutos. Ita Jan. à Costa ad pr. Inst. hoc tit. & vir cl. Schulting. ad Gaj. l. c. p. 166. HEIN.*

S. quis intestatus] De hac re agimus inf. §. 2. Inst. de ber. que ab int. Diserte autem ab intestatus: nam lex xii. tabb. liberar cibibus Romanis testandi facultatem concessit, cuius vi legi patri licuit filium quem in potestate habebat exheredare aliquique sibi heredem facere. Sed & hoc ipsum quod hic refert ex jure civili est, & illo antiquo: quippe iure honorario postea etiam liberorum emancipatorum ratio haberet copia est, perindeque hi liberi ad bonorum possessionem & vi ipsa ad hereditatem à prætoro admitti ac si capite minuti non fuissent, l. 6. §. 1. de bon. pos. §. 9. Inst. inf. de ber. que ab int. Hodie autem liberi emancipati non minus quam sui etiam jure civili ab intestato succedunt, Nov. 118. cap. 1. quamquam in modo adquirendae hereditatis diversitas maneat: de quo alibi.

4. *Necessarii ideo dicuntur quia sive voluntariae sive nolunt*] Necessarias hæc à jure patris potestatis est, l. 5. de cond. & demo. quæ similis dominice fuit, ut ostendimus in §. 2. Inst. sup. de patr. pot. liberisque hac in causa redigebat ad instar servorum; unde & commune iis cum servis heredibus à dominis instituti nomen necessariorium heredum, l. 12. de cond. inst. l. 57. de adg. ber. & passim. Licit autem suitati cohæreat necessitas, est

tamen diversa qualitas à suitate. Ex eo quod suis esse, ipso iure heres fit bonaqua paterna penes eum remanserit; ex eo quod necessarius, ea retinere cogitur creditoribus que paternis velit nolit respondere, d. l. 57. quamquam hic etiam suum conferte suitas. In suitate juv liberorum magis, in necessitate solius patris vertitur; cui ob id liberum fuit necessitatem hanc remittere, atque ex necessario herede facere voluntarium, d. l. 12. de cond. inst. l. 86. de ber. inst. Neque unquam pater dictum quoniam sibi heredem facere, sed bene necessarium; & cum impuberi filio fratrem necessarium heredem facit, suum tamen heredem non facit, ut recte Govean. ad l. 2. §. 5. n. 35. & in l. 10. §. 1. n. 2. de vulg. & pupl. contra Bart.

Prætor permitit voluntibus abstinentem hereditate] Cum quoniam hereditatis hæc vis sit ut non obliget ari alieno, licet solvendo non sit, l. 8. de adg. ber. suisque heredibus ipso jure adquiratur hereditas, consequens quidam est ut creditoribus hereditariis responderet tenentur, quamvis bona paterna non sufficiant, & siue se bonis abstinentem parati sint; humanitas tamen hic postulare videbatur, ut eo onere qui id non sponte suscepissent liberarentur. Verum tantum abest ut jus civile iis subvenient, ut eodem jure etiam necessitas ista comparata sit & annexa suitata. Et quid mirum si lex quem occidere partem permettebat eundem necessarium heredem patri fecerit, aut permisit patrem sibi facere? Ceterum acerbiteratioris juris civilis prætor mitigavat sua & necessariis heredibus potestem abstinenti: quo beneficio qui ex his uti volent, hoc sequentur ut necessitate subeundorum onerum hereditariorum non adstringantur, l. 57. de adg. ber.

5. Ex eo autem quod prætor hic dicuntur liberis necessariis heredibus voluntibus potestem facere abstinenti hereditate, & alibi eos liberare oneribus hereditariis si velint derelinqueret hereditatem, d. l. 57. recte colligitur, prætorum ex necessariis vi ipsa fecisse voluntarios, quamquam non extraneos necessitatem tantum à prætoro sublatam, non suitan; quippe quæ maximam partem ad utilitatem liberorum pertinet quibus prodeste non nocere prætori propositum fui, l. 12. de vulg. & pupl. Quamobrem etiamnum & ipso iure & ignorantes heredes sunt, & obligantur creditoribus hereditariis, §. 3. Inst. inf. de ber. que ab int. l. 2. de cond. furti. d. l. 57. quamvis respectu beneficii prætorum, quo fit ut

DE HEREDUM QUALITATE ET DIFFERENTIA.

495

in eos actio non detur, idem juv habere dicuntur quod futurum esse si liberum arbitrium audeant hereditatis habent, l. 89. de legat. ¹¹ Manebit igitur adhuc idea suitatis effectus, quem supra indicavi, ut si filius decesserit cum vel ignoraret patrem mortuum esse, vel sciret quidem, sed nondum declarata voluntate de retinenda aut de relinquenda patris hereditate, cum hereditatem utpote ipso jure sibi jam quoniam ad heredes quoniam transmittat. Recente dicatur ius suum tolli per exheredationem aut vulgarem substitutionem, alibi disputavimus. Clavis vero adhuc appetit suitatem non esse sublatam à prætoro, ex eo quod etiam post absentionem nudum ille nomen hereditis non est sine effectu; nam & sola sui hereditis existentia confirmat tabulas pupillares, ut documentum supra sub pr. tit. Inst. de pup. subst. & libertates sustinet, l. 130. §. 10. de fid. lib. quo loco diserte pro ratione hoc affecte Jurisconsultus, quod non sit sine herede qui suum heredem licet abstinenter habeat: & operatur confirmationem fideicommissi, restituta hereditate ex senatusconsulto Trebelliano transacte actiones, l. 27. §. 1. ad sen. Treb. Postremo inde est quod hereditas pupilli quantumvis abstinentis potestate juris civilis cum hereditate patris confusa censetur, l. 1. 2. de reb. aut. jud. poss. licet hoc casus substitutus pupilli separationem bonorum patris & filii petere possit ex sententia Marcelli, probata ab Ulpiano l. 42. de adg. ber.

Ut patius parentis quam ipsorum bona] Species ignominiae est, bona aliusque a creditoribus properat & alienum possideri aut publice distrahendi. Itaque ne id fiat etiam mortuorum interest; atque ob hanc causam placuit non minus ignominiam istam quam hereditatem servis reliqui posse nec causam prætor habuit, cur seruo necessario heredi potestatem daret abstinenti, d. l. 57. §. ult. de adg. ber. qui tamen liberorum pudori ac famæ parcendum existimavit, l. 28. de reb. aut. jud. poss. hoc est, sicut putavit ut ex duobus qui pari conditione sunt, potius patris defuncti nomine quam filii viventes, non sentientis quam sentientis se hæc affici injuria bona possidentur aut divendantur.

TEXTUS.
De extraneis.

3. Ceteri qui testatoris juri subjetti non

sunt extranei heredes appellantur. Itaque liberi nostri qui in potestate nostra non sunt, heredes à nobis instituti extranei heredes nobis videtur. Quia de canta & qui heredes à matre instituuntur eodem numero sunt: quia feminæ in potestate liberos non habent. Servi quoque heres à domino instituti & post factum testamentum ab eo manutinuntur eodem numero habentur.

L. 21. tit. 3. Part. 6.

COMMENTARIUS.

1. *Extranei heredes quotuplici sensu dicuntur.*

*S*equitur tertium genus heredum, extranei, qui iidem & voluntarii heredes dicuntur, propter quod his hereditas voluntate adquiritur ut si vellent licet suscipere, §. ult. hoc tit. si nolint non cogantur, l. 16. C. de juri del. cœque appellations commodius in distributione necessarii oppositi fuissent, ut initio monuimus. Sunt autem extranei seu voluntarii heredes in liberis hominibus omnes qui non sunt sui & domestici: ac proinde qui ad hereditatem sive ex testamento sive ab intestato vocati in potestate morientis non fuerint, aut non proximo in familia gradu: ex servis, qui utrumque ex domini testamento non consequentur, libertatem scilicet & hereditatem, l. 1. Inst. sup. de ber. int. & hoc texu in fin.

Qui in potestate nostra non sunt.] Liberos intelligit emancipatos, quos constat per emancipationem è familia exire & extraneos nos fieri, l. 55. §. 1. de rit. nupt. Itaque sive heredes à patre instituti sint, sive ab intestato ad bonorum possessionem à prætoro vocentur, non efficiuntur ipso jure heredes aut bonorum possessores, sed sua voluntate aut hereditatem audendo aut bonorum possessionem agnoscendo. Sed & hodie, eti jure ciuilis quoque ab intestato succedunt, Nov. 118. cap. 1. non aliter tamen quam si voluerint & adierint hereditatem heredes fiant, ut ex communis sententia hic notat Wesemb. Et suo tempore a nobis confirmabitur.

Qui heredes à matre instituuntur] Quemadmodum feminæ liberos in potestate non habet ita nec suos heredes habere potest, l. 4. §. 2. cont. tabb. Huc igitur multo magis pertinent parentes & fratres. Illud singulare est quod frater impuberi fratri à patre substitutus necessarius fratri heres sit. Etenim patri concessum est, quos sibi facit necessarios,

eos-

cosdem & filio facere, l. 2. §. 4. in fin. l. 10.
§. 1. de wvg. & pup. l. 42. de adq. ber. Saum
tanen heredem hunc fratri non fieri, contra
Bart. probat Govean, in d. l. 2. §. 4. & 5.

1. Omnitendum vero hic non est, verbo
extraneorum heredum non semper intelligi
omnes qui sunt voluntarii, aut omnes de
signari qui non sunt sui; nam & filius eman
cipatus ab extraneis discernitur, l. 114. §. 16.
de legat. 1. l. 69. §. pen. & ult. de legat. 2.
atque in l. un. C. de inpon. lucrat. descrip.
appellatione extraneorum significantur soli
qui in numero descendentes non sunt; &
patrono legitimo heredi extranei opponi vi
detur in l. 36. de bon. lib. Sane cum de ju
re succedendi ab intestato queritur, pro ex
traneis simpliciter habendi non sunt qui pra
teriti aut exheredati iure civili aut prae*torio*
testamentum residere possunt. Quo in ge
nere sunt liberi emancipati, quibus & exhe
redatis querela ofinoficiose, & praeteritis
bonorum possessio, contra tabulas datur, ac
jure novissimo etiam successio ab intestato
una cum suis heredibus defertur. Item liberi
qui nunquam in potestate fuerunt; qui &
ipsi exhereditati matri aut avi materni res
mentum ofinoficiose dicere possunt. Quibus
accedit, quod ex constitutione Theodosii li
beri omnes a parentibus instituti hereditatem
etiam non aditam & ante apertas tabulas
moriens transmitant ad eos qui ex se de
scendunt, l. un. C. de his qui ante ap. subb.
qui effectus quidam est suciatis; & sui hoc am
plius tantum habent, quod hereditatem igno
rantes transmittunt ad heredis quosvis. Sed ne
que parentes prorsus exuansei heredes habendi,
cum & ipsis praeteritis querela ofinoficiose com
petat. Quia etiam omnes qui ab intestato
sive a lege sive a prae*torio* ad successionem
vocantur, sive sensu possunt dici non extra
nei, nimicrum ad differentiam eorum qui ab
intestato venire non possunt; enque sensu
Gajus lib. 2. tit. 3. in fin. extraneos heredes
deinit, qui nullo propinquitatis gradu testa
tori junguntur; quamvis inscite ex loco, ubi
extraneos & suos invicem in dividendo op
ponit. Ex his vero intelligi potest, quid sibi
veit Baldus in l. 9. col. 12. 3. opp. C. de collat.
cum sit extraneum dici tripliciter, à sui
tate, à filiatione, & à cognatione.

TEXTUS. De testamenti factione.

4. In extraneis heredibus illud observatur ut

Expositis generibus & differentiis her
edum, pergit ad id cuius cognoscendi
causa difference ista principie tradita fu
runt, videlicet ad ipsam hereditatis iure de
latae adquisitionem; & quia in extraneis he
redibus

DE HEREDUM QUALITATE ET DIFFERENTIA.

497

redivibus (in aliis enim, ut mox ostendemus,
disputatio proposita incepit est) ad acquire
ndam hereditatem necessario requirit, ut sint
hereditatis capaces merito primum docet, qui
bus temporibus capacitas illa inspicienda sit,
ut hereditatem sibi delatam obtinere possit.
Quia de re ut habeamus quod certo statuere
licet, primum distinguendum est inter suc
cessionem ab intestato & successionem ex te
stamento: deinde inter qualitatem heredis &
ejusdem capacitatem.

1. In successione ab intestato de capaci
tate heredum diversis temporibus spectanda
disputari non potest; cum nemo ad suc
cessionem ab intestato vocetur qui non sit ca
pax tempore mortis ejus de cuius heredita
te agitur. De qualitate autem quari potest,
puta quo tempore spectandum an quis suis
sit non proximus agnatus. Placuit autem in
eo inspicere tempus delatae hereditatis: quod
tempus plerumque idem est cum tempore
mortis, sed tamen non semper, §. 7.
Inst. infr. de hered. quo ab int. §. 6. Inst.
infr. de leg. agnat. succ. quibus locis diligenter
hoc a nobis exponitur.

2. In successione ex testamento in suis
heredibus vix est ut locus sit questionis de ca
pacitate, cum non possit non esse cum suo
herede testamenti factio. Ceterum quod ad
qualitatem, hoc est, suitate pertinet, queri
potest, utrum necesse sit eos utroque tempo
re suos esse, & testamenti facti & mortis te
statorum; an satis sit tales fuisse saltus altero,
id est tempore mortis. Sed verius est suffi
cere tales esse tempore mortis, eti tempore
testamenti non fuerint, per l. 18. de injur.
rap. l. 23. §. 1. de lib. & port. ut tamen &
testamenti tempore capere fuerint omnino
necesse est; aliquo Catoniana regulâ impe
ditur institutio.

3. Norundius autem hic est insignis error
Wesembecii, qui scribit, non fuisse necesse
ut de suis & necessariis eadem moneretur, pro
pterea quod ex persona testatoris testamenti
factionem habent. Quis enim unquam fundo
audivit, quemquam habere testamenti factio
nem ex persona testatoris? Cum servo testa
menti factio est ex persona domini, & sus
tinetur servi alieni institutio si cum domino
testamenti factio est, quasi ipse dominus me
diata per servum institutio esset, l. 31. de be
red. inst. l. 10. §. 1. de adg. her. dom. Sed hoc
ad servum necessarium heredem qui applicari
potest; aut qui potest domini persona accom
modari servo, ubi idem dominus est & testa
mentum eius.

Tom. I.

Ali-

Alier respondet Cujac. ad d. l. 49. §. 1. de her. int.

Duo bus temporibus, testamenti facti & mortis testatoris.] Mox tamen adjici & tertium tempus scilicet quo adeunda hereditas, uti & Juris consultus d. l. 49. §. 1. De duobus temporibus, testamento & mortis testatoris res expedita est. Nam testamenti tempus ideo necessario inspicendum est: ut consistat institutio, nimirum propter regulam Catonianam; que initium spectari vult, nec patitur institutionem que ab initio non valuit ex postfacto convalescere, tor. tit. ff. de reg. Catonian. Mortis vero ideo, ut effectum habeat institutio, hoc est ut dies eius utiliter cedat: quod sit, si quis sit eo tempore cui hereditas utiliter deferatur, quippe cum adeundo sibi adquirere possit, l. 52. de legat. 2.

5. Quid vero duobus istis temporibus Imp. & Jurisconsult. d. l. 49. §. 1. tertium adjungunt, tempus scilicet adeunda hereditatis, eoque tempore non minus quam superioribus, atque ut distinctum a tempore mortis capacitate hereditis inspicendum ajunt, idque sive pure sive sub conditione institutus sit, satis subtiliter aut considerare ab his dicatur merito dubiaveris. Mihil enim, ut dicam quod sentio, Jurisconsultus cuius verba descripsit Tribonianus, non satis caute ex loco locutus videatur: neque id temere à me dictum mox faciebere.

6. *Hoc amplius & cum adit hereditatem &c. sive pure sive sub conditione institutus sit]* Ita quoque Jurisconsultus d. l. 49. §. 1. Nimirum ergo Imp. & Jurisconsultus hoc ajunt, prater priora duo tempora, testamenti scilicet & mortis testatoris, etiam adeunda hereditatis tempus circa capacitatem hereditis spectari, sive pure sive sub conditione instituti. Mihil vero hoc inconsidératus dictum videatur, & sive pura sit instituta sive conditionals, tempus adeunda hereditatis in consideranda capacitate hereditis non bene constitui terminum distinctum a tempore mortis aut conditionis existens. Primum enim ubi pura institutione est, nego plura tempora in proposito spectari quam duobus illis, testamenti facti & mortis testatoris; tempus autem adeunda hereditatis a tempore mortis ajo distinguere non potest. Quod sic demonstro. Heres pure instituta, aut incapax, frustra queritur de ejus capacitate tempore aditionis hereditatis, cum qui capax non est tempore mortis eti postea capax fiat hereditatem adquirere non possit: quod ipsum etiam hoc loco & d. l. 29. §. 1. aperte significatur, cum ad hoc ut effectum habeat institutio requiratur ut institutus capax sit tempore mortis; neque ratio juris aliud patitur, secundum quam constat tempus aditionis cum tempore mortis coniungi, l. 54. de adq. hered. l. 193. de reg. jar. Si est capax, & deinde hereditate nondum adita incapax factus, post aliquando in pristantiam causam resursum sit, hic quidem temporis adeunda hereditatis tamquam tertii extremi ratio aliqua haberi poterat; certum non haberi, ac ne si quidem hereditatem instituto adquiri posse, ex eo evincitur quod in pura institutione unum tantum tempus intermedium est quo heredi mutatio juris non nocet, tempus scilicet quod intercedit inter factum testamentum & mortem testatoris; ex porro hoc sequitur, in pura institutione duobus tantum esse extrema qua circa capacitate hereditis considerentur, tempus testamenti conditi, & mortis testatoris, per hunc text. vers. medio autem & d. l. 49. §. 1. vers. eadem. Denique certum est, non tantum mortuo herede instituto, sed etiam eo deportato aut servo facto ante aditam hereditatem statim locum fieri substitutis aut hereditibus ab intestato, l. 29. §. 5. de lib. & post. l. 3. §. 1. de bta q. pro non script. Sed nec in conditionali institutione recte dicuntur, circa capacitatem hereditis inspicere tempus aditionis; sed prater duo priora inspicere etiam tempus existentis conditionis: ita ut tria quidem hic sint extrema, sed prater tempus testamenti & mortis tum inspicere existentes conditionis, non etiam tempus adeunda hereditatis; aliqui enim dicendum foret, quod inaudiuimus es: in conditionali institutione quatuor tempora distinctora consideranda esse, testamenti, mortis, conditionis existentes, & quo adiutor hereditas siquidem conditio existens hereditis scriptum iure hereditem non facit, sed tantum institutionem purificat, ut ad adquirendam extremon hereditatem nihilominus adhuc opus sit aditione. Quid quod nec Imperator ipse aut Jurisconsultus diff. loc. plus tempora in conditionali institutione agnoscat quam tria sita que diximus? Ajunt enim medio tempore inter factum testamentum & mortem testatoris vel conditionem institutionis existentem, mutationem juris non nocere heredi. Quod si tempus adeunda hereditatis quoque codem modo spectareatur, addere debebant, & que medio tempore inter conditionem existentem & aditionem hereditatis mutationem juris heredi non ob-

DE HEREDUM QUALITATE ET DIFFERENTIA.

499

herede non fuerit testamenti factio. Itaque nullius momenti est argumentum Fabri, quod tantum facit in conditionali institutione tempus existentis conditionis, quantum in pura tempus mortis. Nam etsi ex conditionali institutione non defertur hereditas tempore mortis sed denum existente conditione, quam ob causam etiam in capacitate hereditis inspicienda illius temporis ratio habetur: nihilominus tamen & tempus mortis in eodem negotio specrandum est; quia existente conditione ad id tempus statim recurrerit, & perinde habetur ac si pure institutio facta esset; nec vero ob aliam causam institutio conditionalis sustinetur, quam quod conditione quandoque existente eventus ejus ad tempus mortis retrorahitur, & pro eo res habetur ac si pure hereditas relicta sit: de quo ex professio supr. §. 9. Inst. de her. int. Sed & aperte satius hoc ipsum significat Justinianus, cum ad tria tempora inspici debere: s. hoc enim tam de conditionali quam pura institutione dici palam est. At ex tribus istis temporibus unum est tempus mortis: refert enim sed ad tria illa que ante enumeraverat; ut vero extrema habilia sine necesse est. Hac plerique aut ignota aut inacta, ut Viglio, Myns. Hotoman. Wensem. &c.

7. *Medio tempore inter factum testamentum & mortem testatoris vel conditionem]* Hic exceptio habemus tempora omnia, & que considerantur ut extrema, & quae insuper habentur ut intermedia. In pura institutione extrema duo sunt, testamenti & mortis testatoris; medium unum, quod inter duo ista intercedit est. In institutione conditionali extrema tria, nam tertium in ea facit existentia conditionis; media que non nocent, duo: quippe secundum medium in ea est quod intercedit inter mortem testatoris & conditionem institutions existentem. Prater hanc neque aliud extremon neque intermedium numeratur. Unde apparet, verbo que sequuntur, quia ut diximus tria tempora inspici debent, eadēque que supra inconsideratione prolatā esse, & vel non attento tempore conditionis existens, vel duobus temporibus mortis & existentis conditionis pro uno computatis, forte quod posterius retrorahitur & conjugatur cum priore. Illud nullam rationem habet quod Joann. Faber contendit, in conditionali institutione non esse necesse ut heres capax sit tempore mortis testatoris. Nam si tempore testamenti facti id exigitur, fortiori ratione idem exigetur tempore mortis, quod, quoniam mortem testamentum confirmatur, magis principale habendum est; & jam dictum est tempus conditionis existens retrotrahit ad tempus mortis & cum eo coniungi, ut & tempus adit hereditatis; aqui hoc fieri non potest si tempore mortis cum

Furiosus] Marcellus d. l. 16. §. 1. qui test. fac. scribit, furiosum ideo testamenti factio nem habere, quia potest sibi adquirere legatum vel fidicommissum. Non addit, hereditatem; quoniam eam heres scriptus donec resipiscat nec sibi nec aliis adquirere potest, extra quam si patri necessarius heres existat, l. 61. de adq. hered. Plane curator furiosi bonorum possessionem ejus nomine agnoscere potest, l. ult. §. 3. C. de cur. fur. l. 1. ff. de bon. poss. fur. infant. &c.

TEXTUS.

De jure deliberandi, & de beneficio
inventarii.

5. Extraneis autem hereditibus deliberandi potestas est de adeunda hereditate vel nova adeunda. Sed sive in cuius abstinenti potestas est immiscuerit se bona hereditatis sive extranei cui de adeunda hereditate deliberare licet adierit, postea relinquenda hereditatis facultatem non habet, nisi minor sit 25. annis. Nam hujusmodi etatis hominibus, sicut in ceteris omnibus causis, decepti, ita si temere dannosum hereditatem suscipiant prator succurrit. Scindam etiam divum Hadrianum etiam majori 25. annis veniam dedisse, cum parte aditam hereditatem grande alicui, quod hereditatis tempore latet, emiserit. Sed hoc quidem divus Hadrianus cuidam specialis beneficio praestitit; divus autem Gordianus postea militibus tantummodo hoc concedit. Sed nostra benevolentia communis omnibus subiectis imperio nostro hoc beneficio praestitit. Et constitutum tam aquissimum quam nobilitissimum scripsit, cuius tenorem si obseruaverint homines licet eis adire hereditatem, et in tantum tenet quantum valere bona hereditatis contingit: ut ex hac causa neque deliberatione auxilium sit ei necessarium, nisi omitta observatione nostra constitutionis & deliberandum existimaverint, & se veteri gravamini additionis supponere maluerint.

LL. 2. 5. & seqq. tit. 6. Part. 6.

COMMENTARIUS.

1. Hereditam tam in onera quam in commoda hereditarie succedere.
2. Jus deliberandi quorum causa & cuius rei gratia comparatum est quis eius effectus, & quid hic de suo contulerit Justinianus.
3. Etiam suis hereditibus iure pratoria deliberandi facultatem esse.
4. Post additionem aut immixtionem hereditatem derelinqui non posse, nisi a minore 25. annis per restitutionem in integrum.
5. Majoribus ex clausula generali vix esse ut sic succurratur.
6. Beneficium inventarii.
7. Quae neglegit hujus beneficiorum pana.

Heres suscepta hereditate in jus & locum defunctorum succedit, eumque

in omnibus que personae non coherent representant, l. 37. de adq. her. l. 24. de verb. sign. l. 62. de reg. jur. iudic. l. 8. §. 3. de lib. leg. Hoc autem cum dicimus, intelligimus heredem succedere non tantum in ius quod defunctus habuit aduersus alios; verum etiam in id ius quo defunctus alii tenebatur: in summa, heredem tam onerum & incommode successorem esse, quam commodorum hereditariorum; ac proinde obligari eum etiam atri alieno defuncti, eoque nomine a creditibus hereditariis convenienti posse, conventionis respondere, eorumque actiones que ex contradictis defuncti descendente suscipere cogi, etiamsi hereditas solvendo non sit, l. 8. ff. de adq. her. l. 2. C. de ber. vel. att. vend. l. ult. C. de ber. &f. l. Inst. inf. de per. & temp. att. Quae cum ita sint, periculorum sane aque accepta est hereditatem aut adire statim, aut statim repudiare illud ob pecuniam atri alieni quod initio latere potest; hoc ne temere repudiando lucrosam hereditatem amittamus. Ceterum adversus hujusmodi periculi un duo remedium hereditibus cunctis comparata sunt, sive ex testamento sive ab intestato ad hereditatem vocatis; ac proposita non extraneis tantum de adeundo aut repudiando, sed etiam suis hereditibus de immiscendo aut abstinendo cogitabitis. Unum vetus est, jus deliberandi, de quo in pr. huius & alterum novum a Justiniano primo introductum, beneficium scilicet inventarii, quod indicatur vers. sed nostra.

2. Quod attinet ad jus deliberandi, scendum est id non tantum hereditate gratia comparatum esse, sed eorum quoque quorum inter hereditatem statim aut adire aut repudiari, puta creditorum, substitutorum, coiunrum qui ab intestato venire possunt. Quoniam enim hoc remedio, si nemo istorum si qui urgeat, non admodum heredi opus est: quippe eui liberum tam diu hereditatem amplie quamdiu eam non recusaverit, l. 9. C. de jur. del. neque enim tempus ullum adeunda hereditati legibus praescriptum est: & si aliquo tempore, solum longissimo, id est prescriptio DD. comm. per l. 3. C. de prator. 30. ann. Jas. ii. l. 8. C. de jur. delib. Coras. 6. misc. 21. Ceterum si sint qui urgeant, hic prae dictum remedium heredi necessarium est, nisi paratus si statim aut hereditatem suscipere, aut possessionem bonorum pati, aut aliorum successorum, l. 23. §. 2. de ber. inst. l. 69. de ult. hered. Hec enim tunc ei optio datur, ut ut

DE HEREDUM QUALITATE ET DIFFERENTIA.

501

statim respondeat: h. res necne esse velit, aut tempus ad deliberandum petat, l. 9. C. de jur. del. Tempus hoc olim positum erat in potestate ius dicens, qui pro arbitrio suo deliberationem petenti diem praestituebat, l. 1. in fine d. tit. non utique ut ex libidine sua id faciat, sed ut pro prudentia sua statueret tempus moderatum, d. 1.9. C. de jur. del. quantum scilicet sufficeret videbatur cognoscendas facultates defuncti, nec pauciores daret quam cenum dies, l. 2. cod. tit. Justinianus summum tempus, si a Principe deliberatio petatur, annum esse voluit si a iudicibus, novem menses, l. ult. §. 13. C. ed. Imperato tempore ad deliberandum, licet heredi interea explorare vires patrimonii defuncti, petere ut rationem defundi & instrumentorum hereditariorum inspicendorum sibi copia fat, ut instruire se possit arque apud se constitutre expediat neene agnoscere hereditatem, l. 5. ed. l. 28. de adq. hered. Quod si intra diem praestitum hereditatem non agnoverit, respectu substituti aut heredis legi tini hereditas pro repudiata habetur, l. 69. de adq. hered. Creditoribus autem obligari perinde ac si adiisset, d. 1. ult. §. pen. C. de jur. del. nimur prout utile ei est ad eum a silentium dictum quod ex eo anno reliquum est in quos heredes transiit, l. 19. C. de tit. VNN. Eoque iure etiam nunc utinam ex l. 2. 6. Part. 6. ADDIT.

Extraneis hereditibus] Jus deliberandi de adeunda vel repudianda hereditate extranorum & voluntariorum hereditum proprium est. Nam in suis hereditibus, sijus civile spectamus quo etiam sunt necessarii, locus esse deliberationi non potest: quippe cum sine ullo suo factio ipso iure statim heredes existant, nec potestatem habent hereditatem ita quiescam de relinquenti.

3. Ceterum posquam prator suos ad instar voluntariorum rediget, dato beneficio abstinenti, consequens fuit, ut etiam ius deliberandi eis dare exceptum extranorum hereditum voluntariorum; ut quemadmodum extraneis ius est deliberandi utrum aedant an repudiand, ita suis deliberandi ius sit utrum imanicere se patre hereditati an ea ab-

stinerem consilium patent, ll. 8. & 9. ff. de jur. delib. l. 19. C. cod.

Postea relinquenda hereditatis facultatem non habet nisi minor sit 25. annis, qui temere & consulta facilitate lapsus damnosam hereditatem adiisse aut appetisse propinatur: quippe cuius atriis hominibus prator ex generali editio, quod est de minoribus, succurrit, ut etiam post agitam hereditatem se possit abstinere, l. 7. §. 5. de min. l. 57. §. 1. de adq. hered. quemadmodum ex contrario quoque si quis juvenili levitate ductus omisserit aut repudiaverit hereditatem aut bonorum possessionem, aliquando a pratore restituir ut eamdem agnoscere leicas, videlicet si omnia sint in integrum, l. 24. §. 2. ff. de minorib. ll. 1. & 2. C. ii. ut omisi. hered. Liberis impuberibus hoc amplius concessum ut omnimodo se abstine possit, id est, ne adito pratore, sive se innescuerint sive non innescuerint, ll. 11. & 57. de adq. her.

4. Veniam deditis] Quod ius cum singulare fuerit, uni ex singulari gratia a Princeps concessum ut non sequitur, ad consequentia produci non debuit & ideo existimo, contra quam Wesemb. & Bachovius, nee pratorum in proposito majoribus 25. annis subvenire solium ex clausula generali editio, Item si alia mibi iusta causa esse videbitur Merito namque his obiectetur, quod cum possent spatium ad deliberandum non patierint. Aut enim conseruentur beneficium iuris, & indigni sunt auxiliis: aut stulte omisserunt, id est in iure errantes, quibus succurri non soleat constat, l. pen. in pr. & §. ult. de jur. & fad. ign. Plano si nihil sit quod hereditate impuniti querat, non negaverim causa cognita audiendum: veluti si emiserit postea & alienum quod toto tempore deliberatio latuerat, nec sciri ab herede quavis omnime diligenter explorare potuit per d. l. 8. de jur. delib. Neque enim simplex facti ignorantia cuiquam nocere debet.

Gordianus postea militibus] De jure quod Gordianus militibus concessum dicitur sic

scil.

Scribit Justinianus l. ult. C. de jur. delib. Sed & Veterum constitutionem non ignoravimus. D. Gordianus ad Platonem scripsit, de militibus qui per ignorantiam hereditatem aderunt, quatenus pro his tantummodo rebus conoscentur quae in hereditate defuncti inventarentur; ipsorum autem bona à creditoribus hereditariis non inquistentur; & hoc ius constitutioneque Gordiani postea §. ult. ejusdem. legi confirmatus, hoc admodum, propter ea se introducunt, ut etsi milites inventarium non fecerint, non ampliore tamen summa teneantur quam in hereditate inventetur.

6. Sed nostra benevolentia commune omnibus hoc beneficium &c. Poterat tam paucis verbis quam quibus benevolentiam suam commendat ipsum beneficium explicare. Est autem illud quod vulgo appellatur beneficium inventarii; propriea quod confessio solemni rerum hereditarium inventario heres hoc beneficium consequitur. Summa fere constitutionis Justiniani qua exstat in l. ult. C. de jur. delib. haec est, ut heres intra 30. dies ex quo sibi delata esset hereditatem scierit, si res propinquas sint, intra annum si longius absint, inventarium rerum omnino hereditarium, praesentibus tabulariis ac testibus non minus tribus, ceterisque qui ad hujusmodi confessionem necessarii sunt, puta creditoribus, legatarum corrum procuratoribus, Nov. 1. cap. 2. confidat, ipse sua manu id subscriptis, aut a tabulario testibus presentibus subscribendum curat. Quo ita legitime confessio consequitur beneficium Justiniani, ut ne ultra vites hereditariae teneatur, neve actiones quas ipse contra defunctum habuit aditione confundatur; sed ut possit non minus quod sibi debebatur retinere, quam creditoris extranei suum exigere: quorum neutrum heredi tribuebatur jure veteri, l. 8. de adq. ber. 1. 75. ff. de solut. l. 7. C. de p. d. Confessio ab heredi fiduciario inventarium recte heredi fideicommissario edificetur, cumque ei prodesse; aut si heres non fecerit, ipsum sibi fideicommissarium recte facere, post Bart. in l. 11. §. 5. ad legat. Falc. m. 9. & 10. tradit. Jas. in add. ad Porc. §. 7. Inst. infra de fidei. ber.

7. Nisi omnia observatione nostra constat, liberandum existimavimus. I. Etsi Justinianus visum est, post introductum a se beneficium inventarii antiquum ius deliberandi penitus esse supervacuum, tamen, ut ipse testatur, motus plerorumque supplicationibus veteri remedio adhuc uti cupientium ius illud liberum reliquit, d. l. ult. §. 13. C. de jur. del.

Et vero cur relinquere magna causa fuit. Habet enim confessio inventarii hoc incommodum quod necesse est detegi defundi facultates; quod plerique omnes, si literat, minime volunt. Deliberatione in autem ita admisit, ut eam parentibus & intra praeferatum tempus hereditatem adeundibus haec duo onera imposuerit, tamquam poena contenti beneficii sui: primum ut creditoribus in solidum tenerentur; quamvis inventarium cum omni subtilitate, ut ipse loquitur, fecerint alterum ut si non fecerint inventarium etiam beneficio Falcidiae privarentur, d. l. ult. §. 5. Nonnissime hoc insuper cavit, ut heres inventarium non conficiens solidi legato praestet etsi vires patrimonii excedant, Nov. 1. cap. 2. Plura ad inventarium pertinencia qui nosse desiderat aedat DD. in d. l. ult. Clar. §. testamentum quiescit. 46. Grass. lib. 2. art. inventarium per tot.

TEXTUS.

De acquirenda vel omittenda
hereditate.

6. Item extraneus heres testamento institutus aut ab intestato ad legitimam hereditatem vocatus potest aut pro herede gerendo aut etiam nuda voluntate insciplinanda hereditatem herere. Pro herede autem gerere quis videtur si rebus hereditariis tamquam heres utatur, vel vendendo res hereditariis vel pradisa colendo invendendo; & quo modo voluntatem suam declarat vel re vel verbo de audeunda hereditate & dummodo sciatis eum in cuius bonis pro herede gerit testatum intestatutum oblitus & se ei hereditate esse. Pro herede enim gerere ut domino gerere. Veteres enim heredes pro dominis appellabantur. Sicut autem nuda voluntate extraneus heres fit: ita contraria destinatione statim ab hereditate repellitur. Eum qui surdus vel mutus natus vel postea factus est, nihil prohibet pro herede gerere & adquirere sibi hereditatem, si tamen intelligit quid agit.

COMMENTARIUS.

1. Dofrinam huius §. propriè pertinere ad heredes extraneos.
2. Duo dumtaxat esse distincta tamen inter se genera adquirenda hereditatis, additionem, & pro herede geritionem.
3. Qui plura genera statuant, eos egegisse imponevere studiois discipline juris.
4. Cretionem nisi alius fuisse quam sollemnem quandam additionem, contra quam Jongi

Scaliger; & car. nulla hic cretionis menio. Quibus ex rebus in eo quod geritur animus pro herede gerendi prebendatur.

6. Porci, Angeli, & Bachovii opinio de nuda animi destinatione notata.

7. Ut quis adeundo aut pro herede gerendo heres fiat, quarum rerum sum gnarum esse oporteat.

8. Varie circa etymologiam hereditis opiniones.

9. In repudiante hereditatem eadem ex contrario que in admittente requiri.

10. Etiam surdos & mutos pro herede gerere posse.

11. Quid si hereditas delata sit furioso, impuberis, infantis?

12. His ad suis heredes non pertinet sed ad extraneos dumtaxat. Explicant enim hic rationes proxime seu modi quibus hereditas adquiritur aut eius adquirenda jus amicitur, quorum neutrum in suis heredibus locum habet: quippe cum in hos dominium rerum paternarum quod jam ante habeant morte patris continetur, dici non possunt aucte adquirere hereditatem aut jure adquiri excedere. Namne postquam prator his absinendi facultatem dicit desierunt quidem jure honorario esse necessarii, sui tamen heredes patris esse non desierunt, & ipsis momento mortis patratus heredes apparetur, ut superior demonstravimus & arguimus nonna quibus in proposito prator & prudentes utuntur. Sui enim non dicuntur adire, cernere hereditatem, aut pro herede gerere hereditatem repudicare: quia illis solis convenientibus quibus res sine hereditate tantum oblatra est; sed hereditatem retinere, immiscere se aut absinere, derelinquere: qui non dicuntur nisi de rebus patris & iam nostris, l. 14. §. 8. de relig. l. 7. de jur. del. l. 12. §. ult. de boni libert. l. 11. l. 57. l. 71. §. 4. & l. 87. de adq. ber. & passim ead. Nam cum haec, quod raro fit, nostri confundant, ut in l. ult. de success. edit. l. 4. §. 1. de fidic. lib. l. 2. §. ult. in fin. de jur. patr. l. 1. §. 10. ff. ad Terp. l. 1. C. de legit. ber. minus accurate loquuntur. Non plures autem modi quibus extraneis adquiruntur hereditas hic proponuntur quam duo, aditio, & pro herede gestio sive geritio: sic enim appellatur a Jurisconsulto in l. 14. §. 8. de relig. Utrum autem hi modi ut nominibus ita & re ipsa inter se distinguiantur, scilicet nee nec item an non plures sint quam hi duo, videbimus in exgesi textus.

13. Hoc ita constituto, videamus an non plura sint genera adquirenda hereditatis quam duo illa de quibus diximus, & que sola hic ab Imperatore proponuntur. Et plura non esse omnino statuendum est, caveendumque ab illis qui scribunt hereditatem adquiri quinque modis, cretione, aditione, pro herede ger-

504 geritio, immixtione, & agnitione, egregie studiosus hujus discipline imponeuntur. Nam primum immixtio tota hinc aliena est: quoniam sui heredes, quorum propria est, hoc factio nihil novi adquirunt quod ante non habuerint, sed quæsumus jam ab initio attinientes id se retinere velle declarant, ut supra abunde probatum est. Agnitioem vero statuere modum adquirendæ hereditatis diversum ab editione, magna insciæ est. Quid enim est aliud agnoscere hereditatem, quam declarare se velle hereditem esse? & hoc quid alud quam adire? Quod si tot species adquirendæ hereditatis facere licet, quo diversis verbis in hac re Veteres utuntur, jam non modo quinque sed vel adio aut plures etiam erunt. Non enim tantum agnoscere hereditatem à Veteribus dici legimus, sed etiam hereditatem amplecti, suscipere, admittere, l. 6. §. 2. & l. 14. in fin. 1.87. de adq. hered. Sed plura scilicet haec verba sunt, res ubique una eadem.

4. Cretio quoque olim nihil aliud fuit quam solemnis quadam editio, idque ostendit formula cretionis relata apud Ulpianum in fragm. tit. 22. §. 23, his verbis: *Cum me Lucius Titius hereditem instituerit, eam hereditem adeo cernuo. Et Festus, Crevi, inquit, modo significat hereditatem adi; in quem locum cum Josephus Scaliger notat, crevi non proprie significare hereditatem adi, errorem esse convincit predicta formula; & quod Festus dicit, crevi, hereditatem adi, id Ulpianus d. tit. §. 21. & 26. sic exprimit, cernendo fit heret. Varrro lib. 5. de ling. Lat. Cernito in testamento, id est, facito videant te esse heredem. vid. Pet. Fabr. 2. semestr. 22. Hic autem consulto mentio cretionis omisita, quia subtala solemnitate quam olim desiderabat l. 17. C. de juri del. hereditas etiam cum creatione delata adquiri posse coepit, aut editione simplici, id est, quavis aperta testatione voluntatis de suscipiendo hereditate, aut etiam pro herede geritio: quod olim secus erat. Ulpianus d. loc. Argue hoc illud est quod paulo post Justinianus ait, *Et quoquo modo voluntatem suam declaret vel re vel verbo. Sed quid laboramus? Non tantum loci omnes in quibus ex professo de modis adquirendæ hereditatis agitur, ut in l. 69. de adq. her. l. 14. §. 8. ff. de relig. l. 19. C. de juri del. ostendunt pluribus quam duobus distinctis modis hereditatem non adquiri: sed etiam res ipsa evincit non posse pluribus modis adquiri. Illud enim palam**

est voluntatem suscipiendo hereditatis hic totum facere, tantum reliqui ut illa declarare. Atque pluribus modis declarari non potest quam his duobus, aperta testatione, aut aliquo facto; illud autem Veteres additionem, hoc pro herede gestionem sive geritioem appellant. De ceterioribus Antiquitatibus amantes plura inventient apud Brisson, lib. 7. de formul. Reward. de aut. prud. cap. 8. Gregor. Tholos. 46. syntagn. 2. n. 6.

5. Si rebus hereditariis ratiocinari beret utitur l. Diximus hereditatem extraneis hereditibus non adquiri nisi voluntate & destinatione animi; eum autem animum qui aperta testatione declarat, dici adire: sicut qui aliquid, dici pro herede gerere. Adire cum sit aperte testationis, nemo dubitare potest quid haec testatione heres voluerit. At si quid heres gesserit, ambiguus potest quod gessit animo: quoniam facti non loquuntur & exerceri possunt alio animo quam pro herede gerendi. Potes enim quis attineat res hereditarias ut tamen id non faciat quasi heres, l. 20. in pr. §. 1. de adq. hered. Quibus igitur ex rebus in eo quod ad herede geritur animus pro herede gerendi comprehenditur? Ex multis sane. Finge, heredem quid fecisse quod citra nomen & ius heridis facere non potuit veluti si conditione implenda causa quid accepte ex judicio testatoris, d. l. 20. §. 4. aut gessisse aliquid quod non nisi heres veliter & cum effectu gerere potuit, puta servos heredarios manumissee, l. 42. §. 2. ed. tit. eum qui hac facte perspicuum est quasi heredem facere, coquere & pro herede gerere videri. Quid si rebus hereditariis usus sit ades inhabitaverit, agros coluerit aut locaverit, servis cibaria præbuerit, pecora, jumenta paravit, & alienum solvitur, resquandam hereditarias distraxerit? Creditur suo porius nomine quam alieno hac fecisse & in his omnibus gessisse pro herede, nisi contra doccat se nihil horum quasi heredem fecisse; sed vel ut cusodiat, aut quia sua putavit, aut quia quid fecit dum deliberaret, ut res salva essent; ideoque in huiusmodi factis consultum est, initio hereden testari se quod facturus est non facturum ut heres esse velit, d. l. 20. §. 1. ff. de adq. hered. l. 1. C. de repud. hered. l. 2. C. de juri del. Plane si defunctum funeravit, et eo non videbitur pro herede gessisse: quia id officium humanitatis jure cuivis præstari potest. Majoris tamen cautionis est si hic quoque protestetur, l. 14. §. 8. de relig.

Et

Et quoquo modo voluntatem declaret, vel re, vel verbo] Aut pro oratione disjunctiva hec accipienda sunt in qua repeti intelligatur quod prius dictum est, hereditatem adquiri vel pro herede gerendo, quod nunc dicatur re voluntatem declarando; vel nuda voluntate, quod nunc dicatur verbo voluntatem declarando; aut fatendum est, quod supra dixi, Justinianum verbum pro herede gerere hic latius accipere quam in pr. §. eoque comprehendere utrumque adquirendū modum, tam verbis quam rebus. Utcumque sit, voluntas amplectenda hereditatis aut facto aliquo aut aperito verbis declaranda est; siquidem, ut vulgo dicitur, propositum in mente retentum nihil operatur. Ideoquod Accursius in l. 2. de interrog. in pr. ait, hereditatis additionem consistere in occulta voluntate, non sic accepit quod est, eum qui nuda destinatio & apud se constituta hereditatem adire, hac destinatione hereditati obligari; sed ita, neminem obligari ut heredem, nisi qui ea mente quid gessisse aut proculis probetur ut heres fieret. Id autem in occulto positum esse, ac proinde probatum difficultum.

6. Neque vero etiam Porcio & Angelo assertior qui existimant nuda animi destinatione heredem aliquem fieri & obligari in foro conscientia, quo etiam inclinare videatur D. Bachovius: nam ut recte Bartolus in l. 88. de adq. her. nemo velle videri debet quod non aliquo modo declaraverit; & prudentissimus cum ad doctissimum Vigilius hic, Varius, inquit, sunt humanae mentis inclinationes, ut nunc ad aedendum, nunc ad repudiandum propendentes; & tunc demum velle aliquid videtur cum animo nostro extero aliquo signo confirmavimus. Aliquotus quid est humanus cogitationis vel intentus vel mutabilitas? Nec Deum, inquit, velle arbitror ut huiusmodi indiscreta voluntate illaqueamur. Illud in transiū moneo, pure hereditatem aedendum esse non sub conditione; nam si quis, verbi causa, dixerit: Si solvendo hereditas est eam adato, nulla aditio est, l. 1. c. §. ult. de adq. her.

7. Dummido sciat testatum intestatum obiisse, & se ei heredem esse] Duo requirit Imp. ut quis aedendo aut pro herede gerendo heres fiat: unum est ut sciat defunctum aut testatum aut intestatum decessisse. Et prius igitur est ut certus sit eum decessisse: neque enim vivens illa est hereditas, llo. 19. 27. 32. & 94. de adq. her. Ponamus ergo, aquacum proximum cum ignorare se heredem scriptum hereditatem tamquam le-

Tom. I.

ge sibi delatam adisse prove domino bona administrasse, heres non erit; nam ut pro herede gerendo se quis obstringat hereditatem, sciœ debet qua ex causa hereditas ad eum pertinet, auctore Paulo l. 22. eod. Alterum est ut sciat se heredem esse, id est, hereditatem aut testamento aut ab intestato sibi delatam & prouide etiam certus esse debet de condicione testatoris, paterfam, an filiusfam, sit, & generaliter testamenti factiōnem habuerit necne, l. 32. §. ult. eod. Adhuc eti sciat se heredem institutum, sed utrum pure au sub conditione ignorat, non poterit adire hereditatem, d. l. 32. §. 1. de adq. her.

Veteres heredes pro dominis appellabant] Sic etiam Festus: Heret, inquit, apud antiquos pro domino ponebatur; quod & Plauti confirmat auctoritas, apud quem Menechmus peregrinus de palla sic loquitur, Menachm. act. 3. scen. 2. v. 11.

Prandi, pravi, atque abstuli

Hanc, cuius heres nunquam erit post hunc diem. Arque hinc est quod pro herede gerere & pro domino gerere, hereditas & dominium a nostris promiscue usurpet, l. 22. de adq. hered. l. 2. §. ult. de bon. poss. sec. tab.

8. Quis res eos juvare videatur qui heredem à verbo *heres* dictum existimat; licet ratio prioris syllabe repugnare videatur quod in *heres* corripitur in *heres* producta est: quam ob causam Vigilius & Hotomannus potius ab *heres* deduci putant, ut *heres* dicatur quasi *herens*, eo quod proximus defuncto in bonum dominii heret. Sed hic obstat quod *heres* & *hereditas* sine diphtongo scribi in M. Tullii libris annotavit P. Victor & in Pandectis Florentini Cujacis. Atque ideo Hotomannum existimo maluisse derivare hanc vocem ab *heres*, quod terram significat: unde sic *heredium*, Varroni agellus qui hereden sequebatur. Ceterum non sunt *heres* & *magister* momenti; nec quantitas syllabe semper in derivatis retinetur, quod vel pueri in scholis scient & docet Gellius lib. 12. cap. 3. quamquam ille exemplis ad id demonstrans dum parum apicis uitat.

9. Contraria destinatione statim ab hereditate repelluntur] Eadem autem omnia in repudiante requiruntur que in heredem admittente; ut voluntate declarat aut aperte verbis, puta ut dicat se heredem esse nolle, scriptore aut nutu id testetur, l. 95. de adq. hered. aut re aliqua & facte unde ea voluntas colligatur: cujusmodi est si heres institutus idemque legitimus de testamentaria he-

888

re-

reditate nihil aperte statuens , legitionem aut adierit aut repudiarerit ; creditur enim qui hoc fecit eodem momento testamentariam repudiassse , l. 17. §. 1. l. 77. eod. tit. item si præteritus aut exheredatus ab herede instituto , cum sciret cum heredem esse , emit aliquid aut prædia conduxit , vel ei solvit quod testatori debet ; his enim factis & judicium defuncti agnoscere intelligitur , & jus suum repudiare , l. 23. §. 1. de inoff. test. Scire item debet qui repudiat , vivat es de cuius hereditate agitur necne ; testatus an intestatus decesserit ; heres necne ei sit ; pue an sub conditione sit heres institutus. Postremo de sua quoque & defuncti conditione certus esse debet ; aliquo uti audeo ita repudiandis nihil agitur , ll. 13. 15. 16. 17. 18. 19. 32. & 94. de adg. hered.

10. Qui surdus vel mutus natus vel postea fatus] Mutus , necnon surdus etiam ita nati , pro herede gerere & obligari hereditatis possunt , l. 8. l. 93. infra d. tit. Diserte autem dicunt pro herede gerere , quia hi voluntatem verbi declarare nequeunt. Et pertinet hoc utique etiam ad surdos qui natura tales sunt , quos loqui non posse constat. Enimvero si quis casu aliquo surdus factus sit , quin ut loquendo ita & verbis voluntatem declarando heres fieri possit non est ambigendum. Sed & qui mutus non natus sed factus

est , licet verbis voluntatem declarare non possit , poterit tamen vel scripto vel alio indicio eam significare , arg. l. 95. eod.

11. Quod si hereditas delata sit ei cuius nulla voluntas est qualis est furiosus , curatori tradetur hereditas administranda , callege ut si furiosus postea ad se reddicte ipse de ea suscipienda aut omittenda statuat ; & omissa ad eos revertetur ad quos remonstratio perverturna fuerit , ut etiam si in furore decesserit , l. ult. §. 1. & seqq. C. de cur. fur. Quid si impubes sit cui delata hereditas ? Quod hujus decessit deest suppletum tutoris auctoritas , l. 49. de adg. hered. l. 9. §. 1. ff. de aut. tut. l. 5. C. de juri. del. I. infante novum jus à Theodosio constitutum est , ut ipsa tutor nominis infantis hereditatem adire possit , l. 18. C. d. tit. Quod si impubes in potestate sit hic auctore parte recte adibit , l. 8. §. ult. de adg. hered. neque obstat quod impubes qui in potestate patris est ne auctore quidem patre obligantur , §. 9. in fin. Inst. infr. de inut. stip. l. ult. §. de verb. oblig. quia in proposito non obligatur ipse impubes , sed patre cui hereditatem adquirit. Ceterum in adventitia hereditate dicendum est , ab illa regula recessum esse Julianorum Principum constitutionibus , d. l. 11. §. ult. C. de juri. del. l. ult. §. 6. C. de bono. quib. lib. Don. ad d. l. ult. §. 2. n. 7. de verb. oblig.

TITULUS XX.

DE LEGATIS.

Dig. lib. 30. 31. & 32. Cod.lib. 6. tit. 37. Et lib. 3. tit. 5. for. legg. Part. 6. tit. 9.

Ratio ordinis cum summa eorum que hic explicantur.

Cognita ratione deferenda hereditatis ex testamento recta procedendum videbatur ad partem alteram que docet quomodo deferatur hereditas ab intestato , ac sine flexu iter institutum continuandum doceat omnes per universitatem adquisitiones percursu forent. Eò enim nos ipse rerum ordo & dispositio partium deinceps tractandarum facta §. ult. Inst. sup. per quas pers. cuiq. adg. quasi manu ducit. Sed Imp. hic aliquantum a coepio deflectit propter legata & fideicomissa ; nec absque ratione , nam cum legata & fideicomissa non minus testamento relinquantur quam hereditas , & vix ullum

testamentum condatur in quo non aliqui legato aut fideicomisso honoretur : hoc causa communio , simul quod legata sunt partes , hoc est accessiones & appendices testamenti , exigit ut hoc loco maxime de illa disputetur ; atque ob hanc etiam causam id a hunc locum collatum est , d. §. ult. cum alio qui legata & fideicomissa sint modi quibus non universitas sed res singulae adquiruntur. Hoc titulo disputatur de legata atque ordine hac docentur : quid sit legata quotuplex olim fuerit , & quae nunc natura atque effectus omnium : quibus rebus olim legata distabant a fideicomissa & que pos-

ea secuta exequatio : que res dari legari possint vel non possint , quibus recte legetur aut contra : postremo quendam qua ad veterem formam legandi pertinebant mutantur.

TEXTUS.

Definitio.

1. Legatum itaque est donatio quadam à defuncto reliqua , ab herede praestanda.

L. 1. tit. 9. Part. 6.

COMMENTARIUS.

1. Legatum unde dictum.
2. Cur particula quadam donationi in definitio adiecta.
3. Consulto pro testamento reliqua , ut est in definitione Modestini , sic positum à defuncto reliqua.
4. Verba ab herede præstanda non videri oportea , ut quidam censem.

COMMENTARIUS.

DE illi figuris quibus per universitatem] *Fingulis* , id est , *cavis* , *modis* , *rationibus*. Docemus quibus modis res universae adquiruntur ; legatis autem adquiruntur res singulae , quorum idcirco tractatio hinc aliena videatur. Repetenda vero est memoria ejus quod notavimus in expositione §. ult. Inst. sup. per quas pers. cuiq. adg. in hac distinctione adquisitionum non solius objecti rationem haberi , verum etiam ipsorum modorum & causarum adquirendi : legatum esse modum & titulum adquirendi singularem , hoc est comparatum ad adquirendum res singulas , non universas & idem licet universitas , pars bonorum aut hereditatis aliqui legata sit , quod fieri posse constat , l. 1. 2. l. 26. §. 2. de legat. l. 1. 19. de vulg. & pup. Ulpianus in fragm. tit. de legat. §. 23. tamen hunc legatarium non fieri juris successorem , d. l. 26. §. 2. proinde nec illas actiones hereditatis aut affitiae aut passive in eum transire : ob quam causam olim factum ut stipulationes partis & pro parte inter hujusmodi legatarium & heredem interponerentur , §. 5. Inst. infr. de fid. hered. Quod autem parte hereditatis legata non deducuntur impense , pura precia servorum manuissorum aut sumptus funeralis , l. 8. §. ult. de legat. 2. hoc non tribuit legario successionei juris ; sed tantum dicunt ad differentiam ejus quod observatur cum pars bonorum quae tempore mortis fuit legatum , quo casu impensis deduci placet , l. 9. d. tit. Sic cum in specie legi 76. §. 1. de legat. 2. Lucio Sempronio legata proponitur hereditas Publili Mævii , cum Sempronius non suscepit ut

Qui legatis flores & buni nascentia fraga. Nec dissimilis admodum ratione Varro lib. 4. de Ling. Lat. legatos à legendis appellatos tradit. quia scilicet publice letti sint ut mittantur. Ceterum etymologia Ulpiani convenientior videtur latitudini significationis verbi legare , in qua usurpat in illo legis xii. tabularum , *Uli* quicunque legaris &c. ubi hoc verbo legatis continentur etiam *heredum* institutiones , denique quidquid verbis directis patet. in testamento caverit confirmatur , l. 1. 1. 20. de verb. sign. VINS. Immo etymologia Ulpiani nihil est verius. Legare enim prima producta non significat delibare vel decerpere , sed mandare jubere legem dicere. Unde & legare dicitur paternam , etiam quando heredem ex asse institutum. Placuit vero hoc vocabulum Veteribus , quia , ut supra monu-